

GÖÇ İZLEME RAPORU / EMEP

20 Haziran 2022

Emek Partisi (EMEP) Göç Bürosu, 20 Haziran Dünya Mülteciler Günü vesilesiyle hazırladığı bu raporda, mülteci işçilerden kadın ve çocukların yaşam koşullarına, eğitim ve sağlığa erişimden medyanın kışkırtıcı diline, geri gönderme tartışmalarından sığınmacıların hukuki statülerine kadar çeşitli başlıkları ele aldı. İnsanlığın ve emekçilerin ortak geleceğine katkı sunması amacıyla basının ve kamuoyunun ilgisine sunarız.

2022 yılı Dünyada pandeminin etkilerinin belirli ölçüde devam ettiği, Ukrayna örneğinde olduğu gibi emperyalist savaş hamlelerinin sıklaştığı ve ekonomik kriz gündemiyle ilerlemektedir. Gelişmeler kapitalizm koşullarında göçlerin durmadığı gibi bilahare tırmanışa geçtiğini göstermektedir. Kapitalizm, bir sistem olarak insanlığın felaketidir ve göçlerin asıl nedenidir. İnsanların yerinden yurdundan edilmediği bir dünya için bu düzen değişmelidir.

Hatırlanacağı üzere Kovid 19 aşısının bulunması ile rahat bir nefes alındı ama Hindistan ve Afrika ülkeleri başta olmak üzere yoksul halkların büyük bölümü aşıya erişemedi. Emperyalist tekeller ve devletler pandemiden kurtulma şansını “yoksul bölgelerin” elinden aldı. Bu dönem aynı zamanda kitlesel işsizlik, yoksullaşma ve açlık dönemidir. Küresel iklim değişikliği, kuraklık ile birlikte son Ukrayna savaşı da gösterdi ki dünyanın yoksul halkları gıda krizi ile karşı karşıya. Ne yazık ki yeni ve daha büyük göç yolları ufukta belirmiştir.

Emperyalist hegemonya mücadelesi ile Ukrayna savaş alanına dönerken emperyalist barbarlık insanlığın başına neler getirebileceğini bir kez daha göstermiştir. Ukrayna, Dombass ve Kırım özelinde cereyan eden savaş ve çatışmalar neticesinde milyonlarca insan göç yollarına düşmüştür. Ülkeden çıkan mülteci sayısı 7 milyona yaklaşmıştır.

GÖÇMEN DÜŞMANLIĞI BİLEREK KIŞKIRTILIYOR

Kapitalizmin krizi derinleştikçe, göçmen düşmanlığı, ırkçılık ve burjuva şoven siyaset devreye sokulmaktadır. Burjuva propaganda yoksul kalmanın nedeni olarak göçmen ve mültecileri göstermekte, sorumluluğu kapitalizmin üzerinden atmaya çalışmaktadır. Mülteciler hedef haline getirilerek siyasi sorumluluğun üzeri kapatılmak istenmektedir. Dünyada ve Avrupa’da neonazi, ırkçı, faşist parti ve akımların zaman zaman seyreden yükselişi bu nedenledir ve tehlikelidir.

Ekonomik tablo dibe vurdukça göçmen düşmanlığı düzen partileri ve medya eliyle Türkiye’de de kışkırtılmaktadır. “Ensar-muhacir” söyleminin baş mimarı AKP ve onun sözcüleri, yeri geldiğinde “kitlesel geri gönderme” ve “seyreltme” projelerini açığa vurabilmektedir. Düzen muhalefeti ise Avrupa sağ ile yarışan söylemlerden kaçınmamakta, bu siyasal iklimde Zafer Partisi gibi göçmen düşmanlığını temel siyaset argümanı haline getiren uç partiler ortaya çıkabilmektedir. İktidarın ve AKP’nin ekmeğine yağ süren bu tür siyasal söylemler, gelir düzeyi sürekli biçimde daralan emekçi kitlelerin ve işsiz gençlerin taleplerini de istismar konusu etmektedir. Oysa bütün Dünya’da olduğu gibi Türkiye’de de yoksulluğun asıl nedeni doymak bilmez kar hırsıyla büyümekte olan sermaye güçleri ve onların politikalarıdır. AKP’nin hizmet ettiği ve düzen muhalefetine karşı alamadığı gerçek tam da budur.

TÜRKİYE MODELİNE LİBYA VE RUANDA EKLENDİ

Emperyalizm sürekli olarak göçler üretir. Savaş, kıtlık, kuraklık, ekonomik krizler milyonlarca insanın göç yollarına düşmesine neden olmaktadır. Birleşmiş Milletler raporuna göre Ukrayna savaşının da etkisiyle dünya genelinde zorla yerinden edilenlerin sayısı 100 milyonu aşmıştır. Suriye savaşının 11.

yılında dünya'nın en büyük göç nüfusunu barındıran Türkiye'de ise AKP hükümetinin sömürü ve pazarlık üzerine kurulu olan çarpık/çıkarıcı göç politikası, milyonlarca mültecinin ucuz ve güvencesiz emek gücü olarak sömürülmesine ve kötü koşullarda yaşamasına neden olmuştur. Bu mazlum kitle yeri geldiğinde "Avrupa'ya tehdit" unsuru olarak kullanılmıştır. Küresel ölçekte, kapitalist merkez devletlerin mültecileri sınırların dışında tutma politikası, göç güzergahı üzerinde bulunan ülkeleri "göçmen deposu" olmaya zorlamıştır. Türkiye bu yönde ilk model ülkelerden biri olmuştur. Onu Libya modeli izlemiş ve nihayet İngiltere aynı modeli Ruanda'da uygulamaya başlamıştır.

Yasadışı yollardan İngiltere'ye gelen mültecilerin Ruanda'ya yerleştirileceğini duyuran İngiliz Hükümeti, sömürgecilik anlayışını bu kez 21'nci yüzyılda, mültecileri başka bir ülkenin topraklarına transfer yoluyla hapsederek sürdürmek niyetindedir. Göçlerin sorumlusu devletler, mülteci alma sorumluluğundan kaçmak için her gün bir insanlık dışı yöntemi daha devreye sokmaktan geri durmuyorlar. İşbirlikçi hükümetler de bu politikalara çanak tutuyorlar.

SORGULANMASI GEREKEN GÖÇMENLER DEĞİL AKP'NİN GÖÇ POLİTİKALARIDIR

Türkiye özelinde bu yıl, hukuki ve nesnel gerçeklikten uzak bir "geri gönderme" tartışması gündeme getirildi. Oysa göç sorunu çok katmanlı bir olgudur. Dolayısıyla meselenin insan haklarından uzak, kutuplaştırıcı bir zeminde tartışılması, sorunun yalnızca "geri gönderip göndermeme" meselesine indirgenmesine neden olmaktadır. Oysa ki mülteciler için Türkiye salt bir transit ülke değil, hedef ülke haline dönüşmektedir. AB ile Türkiye hükümeti arasında yapılan pazarlıklar sonucu imzalanan Geri Kabul Anlaşması ile Türkiye adeta bir "göçmen deposu"na dönüştürülmüştür. Yeni Osmanlı hayallerle Suriye'deki savaşa dahil olan ve milyonlarca mülteciyi demografik çıkar siyasetinin konusu yapan AKP Hükümetleri, izledikleri politikalarla hem mültecilerin hem de yoksul halkımızın mağdur olmasına neden olmuştur. AKP'nin göç politikası Türkiye'yi ulusal ve uluslararası sermaye için ucuz, güvencesiz emek cenneti haline getirmiştir. Göçmen emeği Türkiye işçi sınıfını da baskılayan bir yedek emek gücü olarak kullanılmaktadır. Yani çift taraflı bir mağduriyet söz konusudur. Çözüm de yerli ve göçmen emekçilerin birliğine dayanan çift anahtarlı bir çözüm olmak zorundadır.

Burjuva düzen muhalefeti bu gerçekliğe odaklanacağına AKP'nin ekmeğine yağ sürercesine mültecileri hedefe koyan bir politika izlemektedir. Oysa çıkış yolu emperyalizmin ve AKP'nin çıkarıcı göç politikalarına karşı yerli ve göçmen emekçilerin birliğinden geçmektedir.

NATO'NUN 2030 STRATEJİSİ YENİ GÖÇLERİN DE HABERCİSİ

BM Mülteciler Yüksek Komiserliği raporuna göre savaş, şiddet, yokluk ve insan hakları ihlallerinden kaçan 82 milyonun üzerinde insan yerini, yurdunu terk etmek zorunda kaldı.

Bir tarafında NATO diğer tarafında Rusya'nın olduğu emperyalist hegemonya mücadelesinin sonucunda Ukrayna, Dombass ve Kırım savaş alanına döndü. BMMYK verilerine göre 6,8 milyon insanın Ukrayna'yı terk etmek zorunda kaldığı, binlerce insanın ise hayatını kaybettiği savaşta, ülkesinden ayrılan Ukraynalılar başta komşu ülkeleri Polonya, Romanya, Slovakya, Macaristan ve Moldova'ya sığınma talebinde bulundu. Polonya'ya 2 milyondan fazla, Romanya'ya 500 bini aşkın, Moldova'ya 350 bini aşkın, Macaristan'a 300 bine yakın, Slovakya'ya 230 bin civarında Ukraynalı mülteci sığındı. Mart ayında açıklanan verilere göre Türkiye'ye 58 bin Ukraynalı mülteci geldi. Avrupa Birliği Komisyonu Başkanı Ursula Von Der Leyen, "onlar bizden biri" diyerek mülteciler arasındaki ayrımcılığını da ortaya sermiş oldu.

Suriye'de ise savaş bitmiş değil. Dünyanın çeşitli yerlerinde bölgesel savaş ve çatışmalar devam ediyor. NATO'nun 2030'a kadar süreceği söylenen "yeni soğuk savaş" stratejisi, yeni savaşların ve göçlerin habercisi. Silahlanma yarışı karşısında emekçi sınıflar ve halklar barış talebini yükseltmek

zorunda. Aksi halde yeni acılar ve göçler kaçınılmaz olacak. Yıkımların sorumlusu emperyalist devletler, mültecileri ülkelerine kabul etmek yerine “güvenlik tehdidi” olarak değerlendirip oldukları yerde ya da Türkiye gibi ülkelerde tutmak istemektedir. Yeni göç ve sınır politikaları bu yüzden devrededir. Kapitalist dünya 20’nci yüzyılın mülteci haklarını dahi yok saymaya başlamıştır.

TÜRKİYE’YE DEPO, YUNANİSTAN’A JANDARMALIK MİSYONU

Mülteci haklarının askıda olduğu Türkiye’ye AB’nin göçmen deposu olma misyonu verildi. Bu misyonu kabul eden AKP hükümeti, AB ile 2013’te Geri Kabul anlaşmasını imzaladı. Anlaşma, ülkeye giriş yapan mültecilerin Türkiye’de sıkışıp kalmasına hizmet etti. AB içerisinde ise “göç ile mücadele” Yunanistan gibi daha yoksul ülkelerin üzerine yıkıldı. Yunanistan devletine adeta “mülteci jandarması” görevi verildi. 1 Ocak 2021’de AB tarafından “Yeni Göç ve İltica Paktı” devreye sokuldu. Mültecilere karşı sınır ve sahil güvenlik teşkilatı güçlendirildi. “Push back” (Geri itme) yöntemiyle zulüm had safhaya çıktı. Mülteci botları batırılmaya çalışıldı, sınır boylarında gaz bombası ve hatta kurşun sıkmaktan geri durulmadı. Mülteciler, vücutları dayaktan morarmış ve çıplak halde geri itildiler.

Sınırın Türkiye tarafında 5 milyon 506 bin 304 göçmen ve mülteciyle bir “göçmen deposu” olma işlevi gören, mültecileri ucuz iş gücü olarak kullanan ve siyasi krizlerde koz olarak değerlendiren bir politika izlendi. İran sınırından geri itilen mülteci haberleri de bir başka hak ihlalidir. AKP Hükümeti, Türkiye’yi Avrupa’nın Çin’i yapma hayali ile güvencesiz göçmen emekçileri yerli işçilerle rekabete sürükledi. Göç ve iltica perspektifinden uzak sınır politikaları neticesinde Ege ve Akdeniz’de kıyıya vuran mültecilere Van’da karlar altında donarak can veren mülteciler eklendi.

ÖLÜMCÜL ROTALAR CAN ALMAYA DEVAM EDİYOR

Bugün mülteci ve göçmenlerin yüzde 85’i hedef ülkeler yerine gelişmekte olan ülkelerde ucuz iş gücü olarak tutuluyor. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği BMMYK’ya göre; 2015’te Avrupa’ya ulaşan mülteci ve göçmenlerin sayısı 1 milyona ulaşırken bu sayı sonraki yıllarda azalarak 2021’de 123 bin 300’ düştü. Geçiş sırasında ölümler artmaya devam etti. BMMYK Sözcüsü tarafından açıklanan rakamlara göre 2021’de Akdeniz’de en az 3 bin 231 göçmen ve mülteci hayatını kaybetti! Akdeniz mülteciler için bir ölüm denizi olmaya devam ediyor.

Sadece Akdeniz’de Boğularak Ölen Mülteci Sayısı: 2014 yılı: 3.166 kişi

2015 yılı: 3.794 kişi

2016 yılı: 4.329 kişi

2017 yılı: 3.003 kişi

2018 yılı: 2.117 kişi

2019 yılı: 1.336 kişi

2020 yılı: 1.160 kişi

2021 yılı: 3.231 kişi

Bu tablo 2020 yılı ile 2021 yılı arasında ölen mülteci sayısındaki artışı gözler önüne sermektedir. Emperyalist devletler ve Birleşmiş Milletlerin “göçü sınırlarda durdurma” politikası yeni trajedilere neden olmuş, 2020 yılına göre Akdeniz’de yaklaşık 2 bin insanın daha ölmesine sebep olmuştur! Göçü durduracağını iddia edenler, mülteci ölümlerinin artışını durduramadıkları gibi, göçün derinleşerek büyümesine neden olmuşlardır. Bu sayıların ifade ettiği gibi, mültecileri ölümcül rotalara iten güvenlikçi politikalar ve devasa bir sınır güvenliği endüstrisi bulunmaktadır.

TEKELLER İÇİN BİR KALKINMA ALANI DAHA: SINIR GÜVENLİĞİ

Mültecileri duvarlar, tel örgüler, sağır eden ses frekansları vb uygulamalarla istediği coğrafyada durdurmayı veya istediği yöne sürmeyi, hapsetmeyi hedefleyen yatırımlar tam gaz devam etmektedir. Dünya’da ve Türkiye’de uygulanan sınır endüstrisi tekellere “kalkınma” için karlı bir alan daha açmaktadır.

Türkiye de Çin seddinden sonra dünyanın üçüncü büyük duvarını kendi sınırlarına örmektedir. Belirtmek gerekir ki, BMMYK, Göç ve İltica Ofisleri eliyle daha önceleri Türkiye’ye sınırdan giriş yapan sığınmacıların kayıtlarını alıyor ve üçüncü bir ülkeye yerleştirme süreçlerini yürütmek amacıyla, uluslararası koruma başvurularını değerlendiriyordu. Ancak 10 Eylül 2018 tarihi itibarıyla BMMYK bu yetkilerini Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’ne devrederek Türkiye’den çekildi! 1951 BM Mülteciler Sözleşmesine koyduğu coğrafi çekinceyi kaldırmayan Türkiye, Avrupa dışından gelen kişileri hala mülteci olarak kabul etmiyor. Bu durum, milyonlarca insanın 11 yıldır mültecilik statüsü almasına engel oluyor. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’nün bağlı olduğu İçişleri Bakanlığı meseleyi ‘güvenlik’ penceresinden ele alıyor. Savaşlardan, şiddetten, zulümden ve insan hakları ihlallerinden kaçmak zorunda kalan insanlar Türkiye’de de güvenlikçi söylemlerle “kaçak” muamelesi görmekle birlikte, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinin 14’üncü Maddesinde düzenlenen sığınma hakkı ve uluslararası korumadan da tam olarak faydalanamıyor. Doğu sınırından geri itiliyor, iltica talepleri engelleniyor ve böylece “sınır dışı etme yasağı” deliniyor.

Tüm bunlar yaşanırken mülteciler sınırlarda hayatını kaybediyor. Son 2,5 yılda İran-Türkiye- AB hattında medyaya yansıyan mülteci ölüm sayısı en az 255’ ulaştı. Mülteciler alabora olan şişme bot ve tekneler, sınır boylarında donma, balık istifi araçlarda trafik kazası, jandarmanın kaçakçılarla girdiği çatışma sonucu ya da Yunanistan kolluk kuvvetlerinin sınırda açtığı ateş sonucu hayatını kaybettiler.

2021 yılının ilk günlerinde İran’dan Türkiye’ye Van üzerinden giriş yapmaya çalışırken donarak hayatlarını kaybeden 3 kişinin ve Başkale ilçesindeki sınırda 1 kişinin cansız bedenine ulaşıldı. Ocak ayında İran sınırındaki Van’ın Saray ilçesinin Amanyurt Mahallesi’nde donarak hayatını kaybeden Afganistanlı bir kadın ile sınırın İran tarafında bir erkeğin cansız bedenleri bulundu. Öte yandan Van Barosu Göç ve İltica Komisyonu’nun dikkat çektiği üzere; sınırlardaki rüşvet mekanizması ve göçmen “kaçakçılarına” uygulanan cezasızlık politikası, mültecilerin bedenleri üzerinden zenginleşmenin devam etmesine neden oluyor.

2022 başında Yunanistan tarafından geri itilen ve donarak ölen 19 göçmenin cansız bedenine ulaşıldı. Nisan ayında Yunanistan-Türkiye sınırındaki Kırklareli’nin Meriç Nehri’nde mülteciler sınırı geçmeye çalışırken vurulan bir kadın hayatını kaybetti. 2022 yılı da önceki yıllar gibi sınırda ölümlerin yaşanmasına rağmen, ölümlere sebep olanların cezasız kaldığı bir yıl olmaya devam ediyor.

Yeni göç yönetiminde mültecilere karşı adı konmamış savaşlar sürüyor. Göç ve göçmen topluluklar devletlerin birbirlerini baskılamak üzere kullandıkları bir enstrümana dönüşüyor. Pazarkule olayları tam da böyle bir muharebeydi ve arada mülteciler ezildi. Bir insanlık suçu olan push back (geri itme) zulmünün karşılığında push forward (ileri itme) uygulanabildi.

‘GERİ GÖNDERECEĞİZ’ SÖYLEMİ NEFRETİ BÜYÜTTÜ

Suriye’de belirsizlik sürerken güvenli bir geri dönüş kısa vadede mümkün görünmüyor. Kamuoyunda geri gönderilecek bölge olarak Türkiye’nin kontrol ettiği bölgeler gösteriliyor. Oysa Suriye’de hiçbir bölge mülteciler için güvenli değil. İçişleri Bakanı Süleyman Soylu, “2 milyon 626 bin 170 kişinin Türkiye’ye girmesini engelledik, 6 ayda 1 milyon 246 bin kişiyi Türkiye içerisinde yakaladık, 361 bin 740 kişiyi bugüne kadar göndermişiz. Şu anda elimizde toplam 25 bin geri gönderilecek insan var.

Hepsi geri gönderme merkezlerinde” diyebiliyor. Oysa zorla geri gönderme politikası yerine güvenli göç ve iltica politikalarının devreye konması gerekiyor

Güvenli geri dönüş yolunun açılması için; Suriye’de emperyalist işgal ve müdahaleler son bulmalı, ülke içinde gerçek anlamda demokratik ortam sağlanmalıdır. ABD, AB, Rusya, NATO güçleri, Türkiye, İran ve perde arkasındaki Çin Suriye’den çekilmelidir. Düzen muhalefeti tarafından ifade edilen “Esad ile görüşmeler yaparak mültecileri geri göndeririz” söylemi de gerçekçi değildir. Zira rejim hala iç savaşın bir tarafı olmaya devam etmektedir. Suriye’de geri dönmek isteyen mülteciler için uluslararası koruma çerçevesinde güvenli geri dönüş yolları ve gerekli sosyolojik, ekonomik, psikolojik alt yapı sağlanmalıdır.

Ayrıca sınırlarda ölümlerin durması, binlerce mültecinin sınır kapılarından geri itilmesinin önlenmesi için öncelikle Türkiye’yi AB’nin göçmen deposu yapan “Geri Kabul Anlaşması” iptal edilmeli, mültecilerin üçüncü bir ülkeye sığınma başvurularının önü açılmalıdır. AB ve gelişmiş kapitalist ülkeler mültecilere kapılarını açmalıdır. Duvarlara ve sınır güvenlik sistemlerine harcanan devasa kaynaklar insanlığa karşı değil insanlık için kullanılmalıdır. Geri itme uygulamasına son verilmeli, bu uygulamada sorumluluğu olanlar yargılanmalıdır.

Mültecilik statüsü zulme uğrayan ve geri dönüş tehlikesi bulunan tüm kesimlere sağlanmalıdır. Türkiye dışında üçüncü bir ülkeye iltica başvurusu yapılmasının önü açılmalıdır. Bu konudaki tüm yetkilerini Göç İdaresi’ne terk eden BM yeniden iltica başvuru mekanizmaları oluşturmalıdır. BM üzerinde gerekli baskı artırılmalıdır.

Ağır hak ihlallerinin yaşandığı Geri Gönderme Merkezlerinde yaşanan hak ihlallerine son verilmeli, bu yerler demokratik kitle örgütlerinin denetimine açılmalıdır. Mülteciler için geri göndermeme ilkesi uygulanmalıdır. Savaş ve insanlık suçlarına bulaşanlar ayıklanarak uluslararası yargıya teslim edilmelidir. İdari gözetim ve geri gönderme merkezleri yerine göç, iltica ve kabul merkezleri açılmalıdır. Hakkında kesinleşmiş yargı kararı olmadan, sadece suç isnadına dayanılarak ve geri gönderme yasağı bakımından değerlendirme yapılmadan, geri gönderme kararı verilmesi uygulamasına son verilmelidir.

Sınırdaki görev yapan kamu görevlilerinin ve kolluk güçlerinin göreve başlarken ve bitiminde mal bildiriminde bulunmaları zorunlu hale gelmelidir. Rüşvet mekanizması dağıtılmalıdır. İnsan tacirliğinde hukuksal caydırıcı yaptırımlar getirmelidir.

Gelinen yerde şunu ifade etmek gerekir ki; tek adam iktidarı kadar düzen muhalefeti de bu taleplere yaklaşmadı. CHP ve İYİ Parti ile AKP arasında devam eden ‘geri göndereceğiz’ tartışması, “Suriyelilerin geri dönüş projesi” için İdlib’deki briket evler, hükümetin “seyreltme” ve “geri gönderme” planlarına dair sinyaller mültecilere karşı nefretin artmasına neden oldu. Düzen muhalefetinin politik sınırı “En iyi ben geri gönderirim”in ötesine geçmedi. Çok katmanlı sorunun çözümü dar bir alanda boğuntuya getirildi. Örneğin karşılıklı uyum ve entegrasyon gibi çalışmalar gündem dahi olmadı. Mültecilere yönelik nefret dilini en açık biçimde kullanan Bolu Belediye Başkanı Tanju Özcan, “artık gitme vaktiniz geldi istenmiyorsunuz” diyerek mültecileri hedef haline getirmekten geri durmadı. Düzen muhalefeti mülteci karşıtlığı üzerinden AKP Hükümeti ile sağcılık yarışına giriyor, geri gönderme meselesini gündemde tutarak, AKP Hükümetinin de işini kolaylaştırıyor. Suriye üzerinde AKP’nin öne sürdüğü “güvenli bölgeler” propandası böylece burjuva muhalefetten dolayı destek alarak güç kazanıyor.

Açık ki, nefret tohumlarını saçan siyasal merkezler, toplum içinde oluşabilecek çatışma dinamiklerinin ve katliamların da sorumlusu olacaklardır.

NEFRETİN PROPAGANDA AYGITLARI

AKP'nin göç politikasının inşası ve yaygınlaştırılmasında egemen medya hep önemli rol oynadı. Türkiye'de hükümete yakın medya organlarında yer alan haberler ve haber dili, hükümetin mülteci politikasına göre değişti. Medya, Ortadoğu'da 'ümme lideri' rolünü üstlenmeye çalışan dönemin Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan'ın kullandığı 'ümme ve ensar' tanımlamalarını kullanmayı tercih ederken 'geçici, misafir' vurgusundan vazgeçmedi. Mülteciler havuz medyada haklarıyla tanınmak yerine teba toplumu olarak sunuldu.

Mülteciler ve göçmenler için bir büyük tehlike de medya ve sosyal medyada yaşanan bilgi kirliliği, dezenformasyon ve kara propagandadır. Sözümona "Ulusalci", "Solcu" diye geçinen kimi odakların da bu kampanyalara dahil olmaları hafızalardadır. "Ülkemde Mülteci İstemiyorum, Sessiz İstilaya Hayır" kampanyası tipik örnektir.

Bir başka örnek: Kentlerde fahiş fiyatlarda olan ev kiralarının asıl nedeni olarak mülteciler gösterilmektedir. Mültecilerin mağduriyetini fırsata çeviren yerli emlak piyasası böylece gözden kaçırılmaktadır. Kaldı ki, konut ve barınma sorunu kapitalizme özgü bir sorundur, çözümü de mültecilerle rekabeti değil ortak mücadeleyi gerektirir.

İKİ MİLYON İŞÇİ 11 YILDIR KAYITDIŞI SÖMÜRÜLÜYOR

Türkiye'de göçmen işçiler çok uzun saatler ve çok kötü koşullarda çalıştırılıyor. Öyle ki, neredeyse hiçbir hakkı olmadan kölece koşullarda, üzerlerine kapılar kilitlenerek, ölüme dahi terk edilebiliyorlar. Bakan Özhaskeki'nin "Sanayiye mülteci işçiler ayakta tutuyor, yüzbinlerce insan en ağır en zor işlerde çalışıyor" beyanı da bunun bir itirafıdır. Damızlık Koyun Yetiştiricileri Birliği Dernek Başkanı Nihat Çelik'in "Türkiye'de asgari 5 bin liraya çalıştıracak çoban bulamıyoruz, Afgan çoban ithal etmek istiyoruz" beyanı ise Türkiyeli işçi ve emekçilerin razı gelmediği koşullara mülteci işçilerin razı edildiğini açıklıkla ortaya koyuyor.

En ağır işlerde, ucuz ve güvencesiz koşullarda çalışmaya maruz bırakılan Suriyeli, Afganistanlı, Pakistanlı, Iraklı vd ülkelerden mülteciler yaşamlarını sürdürebilmek için bu koşullara mahkûm ediliyorlar. AKP'li yıllarda mülteci işçi gerçeği şudur; Yaklaşık 2 milyon göçmen/mülteci işçi 11 yıl boyunca sigortasız, güvencesiz, çoğunlukla ortalama ücretin yarısına çalıştırılarak amansızca sömürülmüştür.

Peki bu çalışma koşulları göçmen/mülteci işçilerin tercihi midir? Kendi ülkesini bırakıp dilini kültürünü bilmediği başka bir coğrafyada yaşamak kolay değildir. Suriye savaşı ile birlikte milyonlarca insan bir anda kapitalistlerin kar hırsına terk edildi. Kayıtsız, güvencesiz koşullarda çalıştırılan mülteciler, patronların karına kar katmaya devam ediyor. Türkiyeli işçiler örneğin 12 saat çalışmaya itiraz edebiliyorken bunu mülteci işçiler yapamıyor. Çünkü çalışma izin hakkı onlardan alınıp patronların insafına terkedildi. Çalışma izni başvurusu patronlarda olduğu müddetçe, mülteci emeği yerli işçilere tehdit olarak sunulmaya devam edilecektir. Dolayısıyla yerli işçiler, mülteci işçilerin çalışma izni taleplerine destek olmalıdır ve çalışma izni başvurusu ivedilikle mülteci işçilere tanınmalıdır. Çoğu çocuk 2 milyona yakın mülteci işçinin içerisinde yalnızca 40 bine yakın insanın çalışma iznine sahip olması, kayıtsız ve güvencesiz çalıştırılan milyonlarca insanın varlığının sürdüğünü göstermektedir. Emek piyasasının en altında konumlanan mülteci işçilerin üzerinden patronlar zenginliklerine zenginlik katarken, işçiler içerisinde yerli-göçmen ayrımı yapılarak birlikte mücadele koşulları ortadan kaldırılmak isteniyor.

Yerli ve göçmen işçilerin kaderleri ortaktır Savaş işçilerinin grev örneğinde olduğu gibi atölyelerde, fabrikalarda, tezgahlarda yerli ve göçmen işçiler birliklerini oluşturduklarında kazanım elde etme

olanağına sahiptirler. Suriyeli ve Türkiyeli patronlar yerli ve mülteci işçileri sömürebilmek için nasıl bir arada hareket ediyorlar ise işçiler de birlik olmalıdır.

Göçmen ve mülteci işçilerin yerli işçilerle aynı sendikada örgütlenmesinin, ortak hak mücadelesinin, toplu sözleşme ve grev yapabilmelerinin önü açılmalıdır. Çünkü onlar Türkiye işçi sınıfının bir parçasıdır. Patronlar rekabeti kışkırtırken, işçiler birliği ve ortak mücadeleyi esas almalıdır. 2022 yılının ilk aylarında 120 grev, direniş gerçekleşti. Özellikle Gaziantep'teki hak alma mücadelesine katılan, sendikalaşan işçilerin içinde Suriyeli işçilerin de olması geleceğe dair önemli bir işarettir.

Son olarak Avrupa'nın kapitalist iş piyasası, sosyal hakları nedeniyle maliyet gördüğü mültecileri artık istemiyor. Tekeller mültecilerin yerine ucuza çalışacak mobilize göçmen işçileri transfer etmek istemektedirler. G7, G20 benzeri zirveler bunun için çalışmakta, işçi sendikaları ise bu ahlaksız burjuva planın içine çekilmeye çalışılmaktadır. Bu nedenle sermaye politikalarından tam kopuş sağlayarak, uluslararası işçi sınıfının ve sendikaların sermayeden bağımsız bir göç ve örgütlenme stratejisini inşa etmesi gerekmektedir.

MÜLTECI İŞÇİNİN ÖLÜSÜ DIRİSİ KADAR KARLI!

Türkiye sadece AB'nin "göçmen deposu" değil, göçmen işçilerin üç kuruşa can verdikleri uluslararası "iş cinayeti pazarı" haline de getirildi. İSiG Meclisi verilerine göre 2022 sadece ilk 5 ayında 479 iş cinayeti yaşandı. Bunlardan 28'i mülteci/göçmen işçiydi. 12 işçi Suriyeli, 4 işçi Özbekistanlı, 3'er işçi Afganistanlı ve İranlı'ydı. 2017 ve 2021 yılları arasında ise '10 bin 262 işçi' iş cinayetinde yaşamını yitirdi.

İşte 5 ayda ölenler ve geldikleri ülkeler: 2022 yılının ilk 5 ayında 38 mülteci/göçmen işçi hayatını kaybetti. Bu işçilerin geldikleri ülkelere bakarsak: 16 işçi Suriyeli; 8 işçi Afganistanlı; 4 işçi Özbekistanlı; 3 işçi İranlı; 1'er işçi Belarussu, Endonezyalı, Rusyalı, Pakistanlı, Sırbistanlı, Türkmenistanlı, Ukraynalı.

Şubat 2022'de İstanbul Güngören'de 5 mültecinin yanarak can verdiği 4 katlı tekstil atölyesi önünde Güngören Demokrasi Platformu'nun çağrısıyla bir araya gelen kitle basın açıklaması düzenledi. İzmir'de ise 3 mülteci işçi yanarak veya yakılarak can verdi. Soruşturma devam ediyor. EMEP işçilerin mezarı başında basın açıklaması yaptı. Mülteci işçiler can verdiği kaydı olmadığı için patronlar büyük cezalardan ve tazminatlardan kurtarıyor, ölümlerin üzerini çabucak kapatabiliyor. Bu nedenle göçmen/mülteci işçilerin ölüsü, neredeyse dirisi kadar "kullanışlı" hale geldi.

Açık ki, işçi sağlığı ve iş güvenliği sorunu sınıfsal bir sorundur. Yerli işçiler ile mülteci işçiler benzer koşullarda sermaye eliyle öldürülmektedir. Bu nedenle, sendikalar, emek ve meslek örgütleri sınıf mücadelesinin bir konusu olan işçi sağlığı ve iş güvenliğini mülteci işçileri de dahil ederek bir mücadele hattına dönüştürmelidir.

MÜLTECI KADINLARIN DA CAN SİMİDİ: İSTANBUL SÖZLEŞMESİ

Mülteci kadınlar göç yollarında istismar, tecavüz, zorla alıkoymaya maruz kalmaktadır. Afgan kadınların göç yollarına çıkmadan önce, hamileliği önleyici üç aylık iğneler yaptırarak göç yollarına düşmesi bunun bir örneğini oluşturmaktadır. Özellikle kadınların göç veya iltica sürecinde yaşadıkları zorluklar onları daha savunmasız hale getirdi ve geleceksiz kıldı. Dil faktörü ve toplamda yaşadıkları kültürel, sosyolojik farklılıklar mülteci ve göçmen kadınları toplumdan izole etti.

Kadınlar göç ettikleri yerlerde dil bariyerini aşamadıkları için sağlıklı iletişim kurmaktan mahrum kalıyor ve gündelik işlerini bile ilk zamanlarda yapamaz hale geliyorlar. İş yerinden mahalleye birçok alanda dil bariyeri yüzünden şiddete ve baskıya maruz kalıyorlar.

Mülteci kadın emeği, Türkiye’de daha çok tekstil, hizmet ve yaşlı-hasta bakımı gibi sektörlerde kullanılmaktadır. Suriyeli ve Afganistanlı kadınlar daha çok atölyeler ve hizmet sektöründe çalışırken, yaşlı-hasta ve çocuk bakımında ise eski Sovyet ülkelerinden gelen kadınlar çalışmaktadır. İranlı kadınlar ise daha çok turizm, çeviri-tercümanlık ve güzellik sektörlerinde çalışmaktadırlar.

Mülteci kadınlar ülkelerinde farklı yetenek ve birikimlere sahipken, Türkiye’de güvencesiz işçi olmaya mecbur bırakılıyorlar. Yaşlı bir mülteci kadının tekmelendiği sosyal nefret ikliminde mülteci kadınların kabartılan şoven nefretin hedefi durumunda. Bu durum daha da yalnızlaşmak, evlere kapanmak demek. Bu süreçte şiddet, taciz ve tecavüz artmaya devam ediyor. Bu kötü gidişat içinde tıpkı yerli kadınlar gibi mülteci kadınların da can simidi olan İstanbul Sözleşmesi’nin bir gecede yok edilmeye çalışılması mülteci kadınların yaşam hakları için de oldukça önemli.

“Göç ve İltica” başlığıyla İstanbul Sözleşmesi’nde yer alan 59 , 60 ve 61. Maddeler mülteci kadınlara ve çocuklara yönelik şiddete dair önlemler sağlıyor. Sözleşmede örneğin Mültecilerin Statüsüne İlişkin 1952 Sözleşmesi kapsamında “zulüm görme” olarak değerlendirilerek şiddete uğrayan bireye tamamlayıcı/ikincil koruma hakkı tanınması istenmektedir. Toplumsal cinsiyete dayalı herhangi bir zulüm görme tehlikesi söz konusuysa, kadına mülteci statüsü verilmesi gerektiği belirtilen sözleşme, mülteci kadınlar için bu sebeple hayati bir öneme sahip. Aynı zamanda üçüncü bir ülkeye ilticasına dair kabul usulleri ve destek hizmeti sağlanması da mülteci kadınların güvenli ülkeye kabulünü sağlamaktaydı.

Mülteci kadınlar için de hayati bir öneme sahip olmasından dolayı, Türkiye’nin Sözleşmeden çekilmesi kararını protesto yalnızca yerli kadınların değil mülteci kadınların da dahil olduğu eylemler ile gerçekleşti. Bu eylemlere katılan 4 İranlı mülteci için demokratik protesto biçimlerinden biri olan sokak eylemlerine katılmak suç sayılarak sınır dışı kararı verildi. Bu karar aynı zamanda haklarını aramak isteyen tüm mültecilere gözdağı niteliğindedir.

MÜLTECİ ÇOCUKLARIN GELECEĞİ NE OLACAK?

Savaşta babalar ya öldü ya cezaevinde kaldı ya da kayıp edildi. Anneleriyle sınırı geçen, hayatta kalmak için beslenme, sağlık, eğitim haklarından mahrum kalan çocuklar geleceksizlik girdabında çocuk işçi haline geldiler. Suriye göçüyle birlikte Türkiye’de çocuk işçi sayısı arttı, çocukların çalışma saati artarken, çalışma yaşı 6 yaşına kadar düştü! Mülteci çocukların emeği patronları zengin etti. Bir hanede yaşayan kişi sayısı ve aylık gelir göz önüne alındığında açlık sınırının altında yaşadıkları görülmektedir. Bu nedenle çocuklarda beslenme sorunları başgösterdi.

Okulda olması gereken Suriyeli çocuklar saya atölyelerinde kimyasalların içerisinde çalıştırılıyor. Yahut yazın güneşin altında tarım işçiliği yapmak zorunda kalıyor. Suriyeli çocuklar kaçak iş yerlerinde, denetimsiz ve her türlü haktan yoksun bırakılarak çalıştırılıyor. Eğitimde olması gereken çocuklar nefret cinayetlerine, ayrımcılığa, istismara ve şiddete maruz kalıyor. Özellikle sınır kentlerinde ve gettolarda kız çocukları ikinci, üçüncü eş olarak alınarak, hayatları karartılıyor. Suriyeli çocukların okullaşma oranında da büyük sorunlar göze çarpıyor. Okula gitmeme, çalışan çocuk sayısını ve erken evliliği artırmakta, çete mafya gruplarının ağına düşme riskini doğurmaktadır.

Ayrıca, okula devam eden çocukların dillerinin yetersiz olması başarılarını olumsuz olarak etkilemektedir. Ana dili Arapça olan çocukların eğitim hayatında anadilde eğitimin olmayışı öğrenmelerinin önünde ciddi bir engel olarak durmaya devam ediyor. Sağlığa erişim Türkiye’deki çocuk mültecilerin önde gelen sorunları arasındadır.

Türkiye’de günde ortalama 500 Suriyeli bebek doğuyor. Şu ana kadar Türkiye’de doğup büyüyen çocuklar; İstanbul, Ankara, İzmir, Kars, Edirne, Trabzon vs. doğumlu. Ve bu sayı 1 milyona dayandı. Bu

jenerasyon büyük oranda kendini Türkiye'ye ait hissediyor ve savaş tamamen bitse bile geri dönmek istemiyor. Dolayısıyla mülteciler geçici değil kalıcıdır ve mültecilik ilelebet sürdürülebilir bir olgu değildir. Hal bu iken; "Suriyeliler çok çocuk yapıyor" gibi ayrımcı söylemler kabul edilemez. Zira bu tür söylemler nefreti körüklediği gibi her bir mülteci çocuğu da hedef haline getiriyor. Bütün bu ayrımcı nefret söylemleri göçmen çocukları hem okullardan uzaklaştırıyor. Hem de psikolojik travmaların içerisinde yalnızlaştırıyor. Türkiye toplumundan kopuk kendi dünyalarında yaşayan nesillerin büyümesine yol açıyor. İhtiyaç olan şey, yerli ve mülteci çocukların eşit ve kardeşçe büyüyeceği bir ülkeyi, bir dünyayı yaratmaktır.

Bütün çocukların evrensel hakları vardır. Çocuklar yerli ve mülteci diye ayrıma uğrayamaz! Çocuklar eşit haklara sahiptir. Türkiye Cumhuriyeti Devleti altına imza attığı Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin gereklerini yerine getirmelidir. Çocuklar hem ulusal hem de uluslararası koruma ve sosyal güvence altına alınmalıdır. İltica, statü ve eşit yurttaşlık hakkı çocukların güvencesi olmalıdır. Çocuk işçilik yasaktır, denetlenmelidir. Çocuklar okul sıralarına dahil edilmeli, ailelerine uluslararası ekonomik destek sağlanmalıdır. Demokratik bir ülkede yaşamının gereği olarak; çocuklar için Türkçe'nin yanında anadilde eğitim hakkı da sağlanmalıdır.

ADALET TERAZİSİNDE MÜLTECİLER NEREDE?

Toplumda, Suriyeli mültecilere Türk vatandaşlarına tanınmayan birçok hakkın tanındığı ve Suriyeli mültecilerin vatandaşlara nazaran üstün tutulduğu düşüncesi hakim. Kolluk ve yargı mensupları da bu iklimin içindedir. Çoğu durumda mülteciler eşit görülmemekte, mültecilere karşı işlenen suçlarda etkin soruşturma yapılmaması ve cezasızlık genel kural halini almaktadır. Ceza verilmek zorunda kalındığında da cezalar en hafif şekilde verilmektedir. Adana'da polis kurşunuyla can veren Ali El Hemdan davası buna örnektir. Bu olay ile görüldüğü gibi, mülteci cinayetleri cezasızlık politikaları ile savuşturulmakta, baro ve kamuoyunun baskısı/takibi olmadan mülteci cinayetlerinde yargı tarafından adalete ilişkin adım atılmamaktadır. Ayrıca mültecilere yönelik yaralama veya mala zarar verme konulu birçok olayda soruşturma yüzeysel bırakılmakta ve takipsizlik kararı verilerek dava açılmadığı görülmektedir.

Diğer yandan mültecilere yönelik şiddetin yaygın olması ve mültecilerin karıştığı olaylarda, mültecilerin mağdur oldukları durumlarda dahi haklarında geri gönderme kararı alınması ve "geri gönderme merkezlerinde" tutulması nedeniyle mülteciler kendilerini güvende hissetmemektedir. Bu güvensizlik hissi ve yukarıda bahsedilen cezasızlık politikası -yani hukuka da olan güvensizlik- nedeniyle mülteciler, kendilerine karşı işlenen suçlarda genellikle hukuka başvurmaktan imtina etmektedir.

Geri Gönderme Merkezlerine alınan mültecilerin durumu ve hukuka erişimi genel mülteci durumundan daha vahim durumdadır. Mülteciler insani şartlara uygun olmayan koşullarda uzun süre tutulmakta, işkenceye varan kötü muamelelere maruz kalmakta hatta ölüm olayları dahi yaşanmaktadır. Mültecilere baskı ve yıldırma ile gönüllü bir şekilde gitmek istediklerine dair belgeler imzalatılmaktadır. Buradaki mültecilerin yakınlarına ulaşması, görüşler keyfi şekilde engellenmekte, mültecilerin talebi üzerine gelen avukatlara dahi bilgi almada, görüşmelerde ve dosya incelemelerinde zorluklar çıkarılmaktadır.

Yine gerek devlet yöneticilerinin gerekse işverenlerin mültecileri, rekabet etme gücünü arttıran ucuz işgücü olarak görmesi nedeniyle, mültecilerin sigortasız çalışmasına göz yumulmakta ve adeta teşvik edilmektedir. Sigortasız çalışan mülteciler yaşadıkları iş kazalarında neredeyse hukuka hiç başvurmamakta tamamen işverenin insafına kalmaktadırlar. Kaza gerçekleştiğinde işverenler hem kayıtsız işçi çalıştırmanın hukuki yaptırımından hem de iş kazasının mali yükümlülüğünden kurtulmak için olayın iş kazası olarak geçmesini önlemektedir. İşverenler, mültecileri geri gönderilme ve çalışma

izni olmadan çalışmanın yasak olmasının cezai yaptırımını ile korkularak, bazen de muhtaç olan mültecilere cüzi miktarda ödeme yaparak iş kazalarının sıradan bir kaza olarak kayıtlara geçmesini sağlamaktadır. Birçok olayda işverenler kazadan hemen sonra işçileri tehdit ederek tüm ilişkilerini kesmekte ve işçinin kayıtsız olmasına güvenerek iş cinayeti ya da iş kazasından kendisini soyutlamaktadır.

Örnek olarak, İş kazası geçiren bir mülteci ile yaptığımız görüşmede mülteci, işverenin kendisini hastane önüne bırakıp kaçtığı ve hastane masraflarını ödemediği gibi sakat kaldığı için kendisini işten çıkardığını, üstelik çalıştığı döneme ilişkin maaşını dahi ödemediğini belirtmiştir.

Mültecilerin hukuka erişiminin sağlanması ancak mültecilik statüsünün verilmesi, uluslararası hukukun uygulanması ile mümkündür. Hiçbir topluluk için yeknesak aynı düzey bulunmamaktadır. Kadına yönelik şiddet, taciz, tecavüz suçlarına ve savaş suçlarına ya da mafyatik ilişki ağına dahil olan mülteciler de ülkede mevcuttur. Bu kişiler tüm mülteci nüfusunu temsil etmemektedir ve ulusal, gerekli hallerde uluslararası yargı önüne çıkarılmalıdır.

BİRLİKTE DEĞİŞTİREBİLİRİZ

Uluslararası sermayenin yeni göç rejimi, emeğin en ucuza en çabuk ve en güvencesiz koşullarda edinimi üzerine inşa edilmektedir. Göçmen emeği hızla statüsüzleştirilerek, geçmişin "misafir"leri artık kullan-at emekçilerine dönüşmektedir. Uluslararası göçmen kaçakçıları ile uluslararası sermaye güçleri el ele vererek emeğin güvencesiz koşullarda devamlılığını sürdürmek üzere ortak bir strateji geliştirmişlerdir. Bu strateji ile "göçmen depo"su ülkeler yaratılmış, mülteciler egemen devletlerin sınırları dışında bırakılmıştır. 1951 sözleşmesinin mültecilere tanıdığı haklar artık rafa kaldırılmış, mültecilik egemen devletlerin "istedikleri kadar hak tanıyacakları" bir olgu haline almıştır.

Küresel iklim değişiklikleri, savaş ve çatışmalar göçü tetikledikçe, yerinden edilen insan sayısı artıyor. Yer değiştirmek zorunda kalan kitleler yaşamak için çalışmak zorunda kaldıkça işçileşiyor. Dünya'da sayıları 300 milyona yaklaşan yurtsuz bırakılmış insan nüfusu içinde işçi kitleleri büyüyor. Bugün Türkiye'de de sayıları giderek artan mültecilerin işçi sınıfının bir parçası haline geldiğini ve sınıf içerisinde henüz belirleyici bir özne olarak görülme de günden güne büyüyen bir kitle olduğunu görüyoruz.

Emek Partisi bu sorunları görüp çözüm üretme konusunda adımlar atan devrimci bir partidir. Mülteci işçilerin örgütlenmesi için atölyelerde, fabrikalarda, mahallerde ve okullarda mültecilere kendi dilinden seslenerek aydınlatma çalışmaları yapmaktadır. EMEP, yerli ve mülteci işçileri buluşturan toplantılarla sınıf içerisindeki birliği ve ortak mücadeleyi de örgütlemeye çalışmaktadır. Bu yıl çokça yükseltelen göçmen düşmanlığı söylemlerine karşı yerli halkı uyaran ve göçmen emekçilerle birlikte ortak mücadele çağrısı yapan partimiz, emek ve demokrasi güçleri ile bu konuda da birliğe özel önem vermektedir. Yıl içerisinde sol, sosyalist, ilerici dost partilerin, sendikaların göç meselesine dair düzenlediği konferanslar, yazdığı raporlar ve açıkladıkları öneriler bu bakımdan sevindiricidir.

Evet, yerlisi göçmeniyle bu hayatı hep birlikte değiştirebiliriz. Emekten, özgürlükten, eşitlikten, barıştan ve demokrasiden yana değişimin imkanları düne göre daha da artmış bulunuyor.